

Юлія Гарасимків

викладач циклової комісії
фінансово-економічних дисциплін,
викладач вищої категорії,

Надія Озарко

студентка,
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Створення та розвиток вітчизняного підприємства в умовах, відповідних до рівня європейських країн, потребує багато зусиль, зважаючи на стандарти та правильність ведення обліку в Україні та світі.

Сьогодні одним з найважливіших факторів ефективного розвитку підприємств є можливість включитися в процес інтеграції, відповідно до міжнародної системи економіки, тому Україна приділяє велику увагу розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Розвиток економічних євроінтеграційних процесів із врахуванням світових тенденцій для створення в Україні підприємств із залученням іноземних інвестицій, для їх подальшого виходу на міжнародні ринки вимагають докорінних змін національної системи бухгалтерського обліку. Встановлення ділових відносин із світовими компаніями, вихід суб'єктів діяльності за межі вітчизняного ринку, потребує складання фінансової звітності не тільки за українськими, а й за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Міжнародна співпраця створює потребу в зіставленні фінансової звітності та оприлюдненні інформації на міжнародному рівні. Одним із шляхів гармонізації є подальше запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) до облікової практики певних видів суб'єктів господарювання.

Так, відповідно ст. 12-1 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (в редакції Закону № 2164-VIII (2164-19) від 05.10.2017 р.) підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами [1].

Відмітимо, що одним із проблемних аспектів наближення українських П(С)БО до МСФЗ є ділянки обліку, де потрібне професійна думка бухгалтера. Перш за все, це стосується зміни способів амортизації, перегляду первісної вартості, термінів корисного використання, формування резервів і коректування вартості активів при їх знеціненні. В МСФЗ не міститься чітко сформованих методів та способів обліку, на відміну від ПСБО. Обґрунтована професійна думка бухгалтера за правилами МСФЗ дозволяє незастосовувати певні стандарти і навіть запропонувати власне вирішення певної проблеми.

Однак, відсутність стандартів для окремих процесів операційної, фінансової та іншої діяльності призводить до застосування професійної думки, орієнтуючись на чинну нормативно-правову базу. Саме у цьому випадку облікова політика призначена для вибору релевантних рішень. При розробці облікової політики, за МСБО (IAS) 8 “Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки” [2], для операцій та подій господарської діяльності, до яких відсутні конкретні міжнародні стандарти, управлінський персонал повинен так формувати своє судження, щоб інформація для користувачів достовірно показувала фінансовий стан, фінансові результати діяльності, грошові потоки, а також економічну сутність, а не юридичну форму операцій суб'єкта господарювання.

Як зазначає С.Ф. Голов, “сфера застосування професійного судження бухгалтера, з одного боку, значно звужена, а з іншого значно розширена порівняно зі сферою застосування професійного судження, передбаченого МСФЗ. Звуження сфери застосування професійного судження зумовлено тим, що в Україні встановлені уніфіковані форми фінансових звітів. Це виключає необхідність судження щодо ідентифікації фінансових звітів (п. 47 МСБО 1), деталізації статей у звітах на основі їх суттєвості (п. 72 МСБО 1) тощо. З іншого боку, П(С)БО, на відміну від МСФЗ, розповсюджуються не лише на фінансову звітність, а й визначають методологічні засади формування інформації в бухгалтерському обліку. Це зумовлює застосування професійного судження щодо вибору також форм і процедур для забезпечення отримання і систематизації необхідної інформації” [3, с. 249].

Ефективність та подальший розвиток підприємства, безпосередньо, залежить від прийняття

дієвих та своєчасних управлінських рішень, що базуються на забезпеченні керівництва якісною та оперативною інформацією. Джерелом цієї інформації є фінансова звітність, складена за умови дотримання обраної суб'єктом господарської діяльності облікової політики, що ґрунтується на чинному українському законодавстві, включаючи національні П(С)БО. Основною метою облікової політики є забезпечення створення інформаційної системи підприємства з врахуванням вимог законодавчих актів і нормативних документів про фінансово-майновий стан підприємства та результати його діяльності, які необхідні як для внутрішніх, так і зовнішніх користувачів для прийняття ними обґрунтованих управлінських рішень [4, с. 31–32].

При застосуванні МСФЗ суб'єкти господарювання так само повинні розробляти та використовувати в своїй діяльності облікові політики. Проте, формування облікової політики за міжнародними стандартами пов'язано з появою проблем. Найголовнішою проблемою є недостатня кількість досліджень та недосконала адаптація облікової політики за МСФЗ до вітчизняних економічних суб'єктів.

На нашу думку, існують такі недоліки, притаманні обліковим системам вітчизняних підприємств:

– облікова політика являє собою абсолютно “типовий” документ, який не враховує специфіки діяльності підприємства та включає лише перелік рахунків і субрахунків, які використовуються в бухгалтерському обліку.

– облікова політика не забезпечує вибір оптимальної системи оподаткування, методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення обліку розрахунків за податками та платежами.

– залежно від вибору методів обліку, наведених в обліковій політиці, виходить різний фінансовий результат діяльності і, як наслідок, підприємство може мати різну вартісну оцінку.

– у разі зміни методу амортизації чи інших методів та процедур, до облікової політики повинні вноситись зміни.

– облікова політика переадресована типовими кореспонденціями рахунків по окремих об'єктах обліку.

Під час євроінтеграційних процесів економіки для вітчизняної практики бухгалтерського обліку досить складною проблемою є поєднання в обліковій політиці підприємств цілей усіх видів їх діяльності, з одного боку, та вимог міжнародних стандартів фінансової звітності, з іншого. Важливою відмінністю є наявність вимог до якості інформації і вибору одного із способів оцінки активів і зобов'язань. Підприємства мають ширший вибір методів обліку, що дозволяє більш достовірно показувати фінансові результати діяльності і відображувати показники звітності. Адаптація облікової політики підприємств до вимог МСФЗ потребує вирішення багатьох специфічних проблем, пов'язаних з організацією бухгалтерського обліку та складанням фінансової звітності.

Подання детальної та правильної фінансової звітності, в якій прозоро й зрозуміло наведені основні показники його результативності дають можливість за результатами проведеного аналізу визначати пріоритети при досягненні основних цілей. Відповідно до цього, фінансова звітність складена згідно МСФЗ дає змогу достовірно оцінити стан підприємства за міжнародними критеріями та приймати об'єктивні управлінські рішення. При розробці облікової політики за МСФЗ головним моментом є ефективність її застосування при веденні обліку та складанні фінансової звітності.

Отже, облікова політика підприємств має досить суттєві недоліки в процесі її створення та використання в господарській діяльності. Для покращення потрібно використовувати сучасні методи обліку, які наведені в МСФЗ, а також при виборі облікової політики оцінити її вплив на фінансову звітність у цілому і зіставити з метою, можливостями, стратегічними і тактичними планами підприємства.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/996-14>.
2. МСБО (IAS) 8 “Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки” [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_020.
3. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану та перспективи розвитку: Монографія. Київ. : Центр учбової літератури. 2007. 522 с.
4. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Теорія і практика формування облікової політики: монографія. Тернопіль. Видавництво “Картбланш”. 2010. 260 с.